

Rahmet Ayına Doğru: Ramazan

1. Konunun Planı

- Ramazan ayının önemi
- Ramazan'ı diğer aylardan ayıran özellikler nelerdir?
- Ramazan ayını nasıl değerlendirmeliyiz?
- Ramazan'a mahsus yapılan ibadetler

2. Konunun Açılımı ve İşlenişi

Dini hayatımızda üç aylar diye bilinen çok feyizli ve bereketli bir maneviyat mevsiminin son ayı Ramazan'a yaklaşmanın burukta olsa haklı sevincini yaşıyoruz. Rahmet, mağfiret ve günahlardan arınma ayı olan Ramazan'a ulaşarak oruçla buluşmayı, Ramazan ayını ve Kadir gecesini layıkıyla ihya etmeyi ve bayramı hak edenlerden olmayı Rabbim hepimize nasip eylesin. Ramazan, rahmet dalgalarının arttığı, manevi huzur ve sükûnun kalplere dolduğu, ilahi rahmetin sağanak halini alıp coştığı mevsimin en bereketli ayı, ümmetin ayı. Kur'an ve oruç ayı. Bağışlanma ve adeta dertlere şifa bir ay.

3. Konunun Özet Sunumu

On bir ayın sultanı, orucuyla, iftarıyla, teravih, zekât ve fitreyle hayatımıza adeta yön veren neşe kaynağı bir ay, bayramla uğurlanan bir ayın başındayız.

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ

“O (sayılı günler), doğruyu eğriden ayırma, gidilecek yolu bulma konusunda açıklamalar ve insanlara rehber olarak Kur'an'ın indirildiği ramazan ayıdır.” (Bakara Suresi – 185)

Kur'an-ı Kerim'in Hz. Peygamber'e Mekke'de Hira Mağarası'nda Miladi 610 yılı Ramazan ayı 27. gününde Kadir gecesinde indirilmeye başlanmış ve çeşitli aralıklarla yaklaşık 23 yılda tamamlanmıştır. Ayette geçen “Ramazan ayında Kur'an'ın indirilmesinden maksat onun tamamının değil ilk ayetlerinin indirilmesidir. Yani Kur'an bir ramazan ayında inmeye, kâinatı aydınlatmaya başlamıştır. Oruç ibadetini farz kılmayı murat eden Yüce Allah Müslümanlara bunun zamanının da ona uygun ve lâyük bir zaman olmasını istemiş, bütün insanlığa hidayet rehberi ve son kitap olarak vahy etmeye başladığı ayı oruç zamanı olarak seçmiştir.

Ramazan ayı Kur'an'ı daha çok okuma, anlama ve Kur'an ile akitlerimizi yenileme ayıdır. Onun emirlerini eksiksiz yaşamaya yeni bir hamle ile söz verme günleridir.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ مَوْعِظَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَشِفَاءٌ لِّمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾

“Ey insanlar! Rabbinizden size bir öğüt, kalplerdeki hastalıklara bir şifa, inananlara bir rehber ve rahmet gelmiştir.” (Yûnus Suresi – 57)

Müminleri ellerinden, dillerinden ve gönüllerinden eksik etmemeleri, asla uzak tutmamaları gereken hayat kitabımız Kur'an.

Oruçludan yapması beklenen güzelliklerden biri de Kur'an'ın indirildiği bu mübarek ayda bolca Kur'an okumaktır. Bilindiği gibi Hz. Peygamber (sas), Ramazan'ın gün ve gecelerinde bol bol Kur'an okurdu. Cibril (as) Ramazan sonuna kadar her gece gelir ve Resûlullah (sav)'a Kur'an okuyup dinletirdi. Genç sahâbî İbn Abbâs, Rahmet Elçisi'nin Ramazan ayında Kur'an ile ilişkisini şöyle tasvir etmektedir: *“Allah Resûlü insanların en cömerdi idi. En cömert olduğu zaman ise Ramazan idi. (Bu ay) Cibril'in kendisiyle çokça bulunduğu zaman idi. Cibril Ramazan'ın her gecesinde Peygamber'le buluşur ve onunla Kur'an'ı karşılıklı okurlardı...”* (Buhârî, Bed'ü'l-vahy, 1) Önce Hz. Peygamber, Cibril'e okurdu, buna “arz” denirdi. Sonra aynı âyetleri bu defa Cibril okurdu ki buna “mukabele” denirdi. (Tecrîd-i Sarîh Tercemesi, VII, 316)

Kurana karşı tavrımızı sorgulayalım ve belirleyelim. Kuran bizden razı mı? Kuran yarın kıyamette bize şefaath edecek mi? Yoksa bizden şikâyet mi edecek? Kuran hayatımızın neresinde, Kuran okuyor muyuz? Kuran nidalarıyla evimizi süsleyebilecek miyim? Allah'ı, Peygamberimizi, Kuran-ı Kerim'i çocukluğumuza daha iyi öğretecek miyim? Kuranın kaç ayetini ya da kaç suresini ezbere/ manasını biliyorum?

Dinimizi, dinimizin güzelliklerini, emir ve yasaklarını başta yavrularımız olmak üzere herkese anlatacağız. Herkesin bu mana mevsiminden nasip almasını sağlamak üzerimize bir borçtur.

فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ ۖ

“Artık içinizden kim bu aya yetişirse onu oruçlu geçirsin.” (Bakara Suresi – 185)

“Şehide” fiili “görmek” değil “erişmek, hazır bulunmak” manasındadır. Bu sebeple ayetin, “Ramazan hilâlini gören oruç tutsun” şeklinde anlamamak gerekir. Hilali araştırmak farklı bir durumdur. Hilali göremez isek de bir önceki ayı otuza tamamlar oruca başlarız.

Kamerî aylardan biri olan ramazanın giriş hilâlini görünce oruca başlanması, çıkış hilâlini görünce de oruca son verilip bayram yapılması, ayın bir engel yüzünden görülememesi durumunda bir önceki ayın otuza tamamlanması ve ertesi günün, yeni ayın biri olarak kabul edilmesi hükümleri ayetle değil hadislerle sabit olmuştur. (Buhârî, “Savm”, 5, 11; Müslim, “Sıyâm”, 4, 7, 8, 17-20)

Kur'an-ı Kerim'de Allah azze ve celle bazı durumlarda oruç tutamayacak olanlara kolaylık göstermiş ve bu durumu ifade etmek için şu ayeti kerimeyi inzal buyurmuştur:

وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ۖ

“Kim de hasta veya yolcu olursa, başka günlerden sayısınca tutar.” (Bakara Suresi – 185)

Yani yolcular dönünce fırsat bulduklarında, hastalar iyileşince oruçlarını kaza edecekler, iyileşmesi mümkün olmayan hastalar ve aşırı yaşlılar gibi oruç tutamayanlar da fidye verecekler.

يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ

“Allah sizin için kolaylık istiyor güçlük çekmenizi istemiyor.” (Bakara Suresi – 185)

Yüce dinimiz İslam kolaylık dinidir. Bütün ibadetlerde olduğu gibi oruç ibadetinde de bunu görüyoruz. Hasta, yolcu, yaşlı, emzikli ve hamile olanlar oruç tutmayabiliyor. Hastalar iyileşince, yolcular dönünce, emzikli ya da hamile olanlar bu durumdan kurtulunca oruçlarını tutacaklar. Lohusa ve ay hali olanlar da aynı şekilde bu durumdan kurtulunca oruçlarını gününe gün kaza ederler. Hiç tutamayacak olan yaşlılar ve hastalar ise fidye verecekler. Buna da gücü yetmeyenler dua edecek, Allah’tan af ve mağfiret dileycekler.

وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَدَيْكُم وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

“Sayıyı tamamlamanız, size doğru yolu göstermesinden ötürü Allah’ı tazimle anmanız için ve şükredesiniz diye (uygun hükümler gönderiyor).” (Bakara Suresi – 185)

İbadetlerdeki esas amaç kişiye Rabbini gereği gibi tanıtacak ve hoşnutluğunu kazandıracak ameller olmasıdır. Kul yaptığı güzel amellerle Allah’a daha yakın olur. Ayrıca Allah’ın ululuğu hiçbir zaman gönülden çıkarılmayacak, Allah’ın hidayetinin değeri unutulmayacak.

Oruçtaki asıl gaye nefisleri terbiye ederek takva duygusunu hâkim kılmak ve kulların Allah’ın razı olduğu hayatı yaşamalarını sağlamak, geçici dünya hayatının sonunda da cenneti hak edebilmektir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

“Ey iman edenler! Sizden öncekilerin üzerine yazıldığı gibi sakınasınız diye sizin üzerinize de oruç yazıldı.” (Bakara Suresi – 183)

“Sizden öncekilere...” den maksat başta Yahudiler ve Hristiyanlar olmak üzere Hz. Peygamberden önceki ümmetlerdir. (İbn Âşûr, I, 157; Matta, 6/16) Hz. Peygamber (sas), “Allah’ın en çok sevdiği oruç Dâvût peygamberin orucudur. O, bir gün açar (yer), bir gün oruç tutardı” buyurmuştur. (Buhârî, “Savm”, 56; Müslim, “Sıyâm”, 181-202) Bu hadis, daha başka peygamberlerin getirdikleri ilâhî dinlerde de oruç ibadetinin bulunduğunu göstermektedir. “Sakınmanız için, sakınasınız diye” ifadesi oruç ibadetinin hikmetine ışık tutmaktadır. Orucun stratejisini ortaya koymaktadır. Günahlardan uzaklaşabilmek için yalnızca üzerinde düşünmek yetmez; itici duygular ve içgüdülerin baskısını azaltacak veya bu baskıya karşı iradenin gücünü arttıracak uygun araçlarla eğitime ihtiyaç vardır. Oruç bu eğitim için en ideal yoldur.

4. Konu İşlenirken Başvurulabilecek Bazı Hadisler

- عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: كَانَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) إِذَا دَخَلَ رَجَبٌ، قَالَ: "اللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبٍ، وَشَعْبَانَ، وَبَلَّغْنَا رَمَضَانَ".

Enes b. Malik'ten rivayet edildiğine göre, Receb ayı girdiği zaman Resûlullah (sav) şöyle dua ederdi: "Allah'ım! Receb ve Şâban aylarını hakkımızda mübarek eyle, bizi Ramazan ayına ulaştır!" (Taberânî, *el-Mu'cemü'l-evsat*, IV, 189)

- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): "أَتَاكُمْ رَمَضَانُ شَهْرٌ مُبَارَكٌ، فَرَضَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْكُمْ صِيَامَهُ، تُفْتَحُ فِيهِ أَبْوَابُ السَّمَاءِ، وَتُغْلَقُ فِيهِ أَبْوَابُ الْجَحِيمِ، وَتُغْلَى فِيهِ مَرَدَةُ الشَّيَاطِينِ".

Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: "Mübarek Ramazan ayı size geldi. Yüce Allah bu ayda size oruç tutmayı farz kıldı. Bu ayda sema (cennet) kapıları açılır, cehennem kapıları ise kapanır ve şeytanların azgınları bağlanır". (Nesâî, *Sıyâm*, 5)

- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ): "مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ".

Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: "Kim inanarak ve karşılığını Allah'tan bekleyerek Ramazan orucunu tutarsa geçmiş günahları bağışlanır". (Buhârî, *Îmân*, 28)

- عَنْ هِشَامِ بْنِ عُرْوَةَ عَنْ أَبِيهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) قَالَ: "تَحَرَّوْا لَيْلَةَ الْقَدْرِ فِي الْعَشْرِ الْآخِرِ مِنْ رَمَضَانَ".

Hişâm b. Urve'nin, babasından naklettiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: "Kadir gecesini Ramazan ayının son on gününde arayın!" (Muvatta", *İ'tikâf*, 6)

- عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) كَانَ يَقُولُ: "الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ، وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ، وَرَمَضَانُ إِلَى رَمَضَانَ، مُكَفِّرَاتٌ مَا بَيْنَهُنَّ إِذَا اجْتَنَبَ الْكَبَائِرَ".

Ebû Hüreyre'nin rivayet ettiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: "Büyük günahlardan kaçınıldığı takdirde, beş vakit namaz ile Cuma, bir sonraki cumaya kadar ve Ramazan diğer Ramazan'a kadar, aralarında işlenen günahların bağışlanmasına vesiledir." (Müslim, *Tahâret*, 16)